

5. Darwin og Gud

Darwin og Gud

I forrige årtusen kom det ut fire bøker som menneskeheten trolig aldri vil bli ferdige med. Det var Copernicus' "On The Revolutions", Galileis "Dialog", Newtons "Principia" og Darwins "Om artenes opprinnelse".³⁹¹

Den sistnevnte kom ut 24. nov. 1859, noe som ble en milepæl i den vestlige kulturhistorie.

Den ble til som et resultat av naturforskerens jordomseiling med "Beagle" 1831-36, og de neste 23 årene arbeidet han iherdig med å systematisere og dokumentere den teorien han var kommet fram til. Selv skriver han: «Når de synspunktene på artenes opprinnelse som fremmes i denne boken [som han betegner som "en eneste lang slutningsrekke"] eller tilsvarende synspunkter, blir alminnelig anerkjent, kan vi vagt ane at vi vil bli vitne til en betydelig revolusjon i naturhistorien.»³⁹²

Revolusjon?

Jo, revolusjon ble det. Ikke bare i biologien, men også på mange andre områder. Ikke minst fikk så vel den teologiske vitenskap som den mer eller mindre reflekterte kirkegjenger en stor utfordring. For hva var Darwin – den tidlige prestestudenten – sitt budskap?

Jo, Universet og livet på jorda var ikke blitt til på 7 dager. De forskjellige plante- og dyreartene var slett ikke "uforanderlige" og så ikke dagens lys ved en "særskilt skaperhandling" for hver enkelt art en gang i historien. Tvert imot forandret artene seg, og nye former har oppstått av eldre i løpet av lange tidsrom. Darwins teori gjorde krav på å kunne forklare hvordan utdødde arter kunne være stamfedre til nåværende, og hvilke mekanismer og prosesser som hadde vært i sving i naturen for å kunne oppnå dette. De artene som nå fins i milliontall rundt om på kloden, hevdet Darwin, "nedstammer fra en enkelt prototyp" eller "urform".³⁹³

Men hvordan oppstod livet?

De mange spørsmålene omkring de store artsvariasjoner rundt om i verden kunne også derved få sin oppklaring. På grunnlag av denne teorien har biologene siden forsøkt – med mer eller mindre hell – å lage et system som viser hvordan artene har utviklet seg, fra tidenes morgen og fram til i dag.

Men hvordan oppstod så livet i denne “urformen”? Ble det til, ved en tilfeldighet under helt spesielle fysiske og biologiske forhold – i en slags “ursuppe”?

Darwin lar dette meget kompliserte spørsmålet ligge og legger det bokstavelig talt over i hendene på Vårherre. Her tar han plutselig av seg sin meget velbrukte naturvitenskapelige hatt og ikler seg sin tidligere teologiske. Dette faktum blir stort sett (bevisst?) oversett, uteglemt eller bagatellisert av Darwins senere tilhengere. Tydeligvis passer det ikke inn.

Det ses ytterst sjelden i avis- eller tidsskriftartikler. En eneste gang har jeg kommet over emnet som sitat i en lærebok – det stod med liten skrift i den danske “Biologisk forskning”.³⁹⁴

Darwin om “Gud” og “skaperen”

Nedenfor settes opp sitater fra Darwin: “Om artenes opprinnelse, 1. utgave 1859, norsk oversettelse 1998, der “Gud”, “skaperen” og liknende uttrykk brukes:³⁹⁵

(J.A.s uthevninger.)

«Å godta denne oppfatningen er, slik jeg ser det, det samme som å vrake en virkelig årsak til fordel for en uvirkelig eller i hvert fall en ukjent årsak. *Det gjør Guds verk til et rent narrespill og bedrag.* Jeg ville nesten like gjerne tro som de gamle og uvitende kosmogonene [de som var opptatt av verdensaltets opprinnelse og utvikling] at fossile skjell aldri hadde levd, men var blitt skapt i sten som en etteraping av de skjellene som nå lever på strendene.» (Darwin 1998: 124, jfr. Darwin (norsk utgave 1990: 153).

«It makes *the works of God* a mere mockery and deception; (...)» (Darwin 1859: 167; originalutgaven).

«Den som tror på uavhengige og utallige skapelsesakter, vil si at det har behaget *skaperen* å la et vesen av en type innta plassen til et annet vesen; men for min del synes jeg dette bare er å omformulere problemet i et opphøyd språk» (Darwin 1998: 137).³⁹⁶

«(...) it has pleased *the Creator* to cause (...)» (Darwin 1859: 185f.)